

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิต
ของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
Living The Philosophy of Sufficiency Economy for Quality of life
Agriculturists at Sungnoen District, Nakhonratchasima

ณัทปภา สุริยะ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และ 3) ความสัมพันธ์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 395 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดค่าเฉลี่ยและการกระจายของข้อมูลทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้การค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มี เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สามารถชำระหนี้สินได้ตามกำหนด ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตด้านสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีเพื่อนบ้านที่เป็นมิตร มีความเอื้ออาทรต่อกัน

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนครราชสีมา E-Mail: natta2910@gmail.com

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ เกษตรกร เศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตด้านสังคม

Abstract

This research purpose to study 1) the level of living according to the philosophy of sufficiency economy 2) the level of satisfaction on the quality of life, economic and social of farmers, And 3) the relationship of living in the philosophy of sufficiency economy and the quality of life in the economy and society of the farmers in Sungnoen District, Nakhon Ratchasima Province. The samples used in the study were the people working in agriculture. The index of item-objective congruence (IOC) is 0.67-1.00. Descriptive analysis is the percentage of frequency, arithmetic mean, The results of the study were as follows: (1) the mean of the standard deviation (SD) and the standard deviation (SD); The quality of life in the economy. The correlation coefficient

The research found that;

The level of living in accordance with Sufficiency Economy philosophy was at the high level. Moral conditions. The level of satisfaction with the quality of life in the economy was at a moderate level. Considering the practice on each side. Found that the highest average Is own land. The lowest mean The debt can be paid on schedule. The level of satisfaction with the quality of life in society was at a high level. Considering the practice on each side. The most common aspect was the participation in community activities. The lowest mean Have friendly neighbors Be generous to each other

Sufficiency Economy Philosophy of Farmers in Sungnoen District The relationship between quality of life and socio-economic status of Nakhon Ratchasima province. Statistically significant at the 0.05 level

Keywords: farmer, Sufficient economy, Quality of life in economy, Quality of life in society.

บทนำ

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจไทย พ.ศ. 2540 ได้ทรงเน้นย้ำเป็นแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสังคมไทย และต่อมาในปี พ.ศ.2549 ได้ทรงพระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคปัจจุบัน ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2550)

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยในการดำรงชีวิตของเกษตรกรที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมได้ เพราะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่แสดงถึงฐานะทางการเงินในภาคครัวเรือนตัวหนึ่งที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวม หากฐานะทางเศรษฐกิจของภาคเกษตรกรรมมีความแข็งแกร่งมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ไม่มีปัญหาหนี้สิน ย่อมไม่ผันผวนไปตามภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจากประเด็นปัญหาเรื่องหนี้สินและการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการดำเนินชีวิตของเกษตรกรว่ามีวิธีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่อย่างไรและมีคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างไร ซึ่งภาคการเกษตรถือเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศไทย หากเกษตรกรมีความเข้มแข็งไม่หลงไหลไปกับสังคมแห่งวัตถุนิยม สามารถดำรงชีพได้ด้วยพื้นฐานที่ตนเองมีอยู่ สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีฐานะทางเศรษฐกิจ มีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก็ไม่จำเป็นต้องดิ้นรนเข้าไปอยู่ในเมืองหลวงหรือมีการไหลเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากเกินไปจนเกิดแรงงานในภาคอุตสาหกรรมล้มความต้องการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานในการวิจัย

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่และประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในตำบล กุดจิก ตำบลโคกยาง ตำบลนากลาง ตำบลมะเกลือใหม่ ตำบลเสมา และตำบลหนองตะไก้ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 27,463 คน สุ่มตัวอย่างประชาชนอย่างเป็นสัดส่วน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาตามความสะดวก (Convenience Sampling) ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 395 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามในการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้สร้างขึ้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตพัฒนาจากดัชนีความผาสุกของเกษตรกรปี 2553 สำนักงานการเกษตรแล้วพิจารณาสร้างเป็นแบบสอบถาม

2) จัดทำโครงสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับหัวข้อวิจัย

3) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence : IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดค่าเฉลี่ยและการกระจายของข้อมูล

3.2 ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้การค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) หรือค่า r ดังนี้ (บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร, 2550)

ค่า $r = 1.00$ หมายความว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

ค่า $r > 0.70$ หมายความว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ค่า r มีค่าระหว่าง 0.30-0.70 หมายความว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่า $r < 0.30$ หมายความว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ค่า $r = 0$ หมายความว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 70.13 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.54 ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 326 คน มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.75 จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มีจำนวน 3 – 4 จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 47.34 มีภาระหนี้สิน จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 74.18 โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อซื้อปุ๋ยและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและไม่มีเงินออมหรือเงินฝากจำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 90.63

เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีที่ดินเพื่อการเกษตร 11 – 20 ไร่ จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.52 รองลงมาที่มีจำนวนที่ดินในการทำเกษตรน้อยกว่า 10 ไร่ จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีที่ดิน 21 – 30 ไร่ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.19 โดยส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตนเอง จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 78.73 มีอาชีพเสริมนอกเหนือจากการทำเกษตร

จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 82.03 โดยให้เหตุผลว่าเงินไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพและมีเวลาว่างเหลือจากการทำการเกษตร

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยด้านระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.69 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ มีค่าเฉลี่ย 3.71 และด้านความมีเหตุผลมีค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีภูมิคุ้มกัน มีค่าเฉลี่ย 3.11

ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.71 เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละข้อ พบว่า มีความพอใจในชีวิตที่เรียบง่าย ไม่หรูหรา ฟุ้งเฟ้อ มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3 รองลงมาคือ มีการยึดหลักสายกลางหรือใช้ปัจจัยต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ และไม่กู้ยืมเงินเพื่อซื้อของฟุ่มเฟือยหรือ สิ่งของต่างๆ ที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.81 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ลดการใช้ปุ๋ยเคมีในการประกอบเกษตรกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38

ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ก่อนจะทำสิ่งใด ท่านมักจะไตร่ตรอง และคิดทบทวนก่อนเสมอ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 รองลงมาคือ เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างของคนในครอบครัวและคนอื่นๆ ในชุมชนและการคำนึงถึงผลกระทบจากการกระทำของตนเองต่อสังคมส่วนรวม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.81 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวางแผนการใช้จ่ายเงินก่อนการตัดสินใจซื้อสิ่งของใดๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81

ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การส่งเสริมบุตรหลานของให้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่ออนาคตของบุตรหลาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 รองลงมาคือ มีการประกอบอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.81 และมีการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ และปัจจัยต่างๆที่ใช้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงมีการเกื้อกูลกันทางด้านอาชีพภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.19 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38

ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเงื่อนไขความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละด้าน พบว่า มี 3 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เมื่อมีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆในชุมชนมักจะเข้าร่วมเสมอ มีการนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต และมีการค้นคว้าหาข้อมูลในการซื้อสินค้าต่างๆ เช่น ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร รวมทั้งการดำเนินการขายพืชผลทางการเกษตร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96

ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเงื่อนไขคุณธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความขยัน มานะอดทน ในการประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ยกับ 4.82 รองลงมา มีการยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิตมีค่าเฉลี่ย 4.81 และมีความเชื่อมั่นในการทำมาค้าขาย มีค่าเฉลี่ย 4.58 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเล่นการพนัน ของมีเงินมาและสิ่งเสพติดต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองมีค่าเฉลี่ย 3.46 รองลงมา คือ มีเงินที่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละเดือน มีค่าเฉลี่ย 3.23 และพึงพอใจต่อรายได้เสริมที่ทำนอกเหนือจากการทำการเกษตรและรายได้จากการขายผลผลิตที่สามารถนำไปเป็นเงินลงทุนครั้งต่อไปได้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สามารถชำระหนี้สินได้ตามกำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 รองลงมา คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน มีค่าเฉลี่ย 4.23 และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เช่น การช่วยเหลือ สอดส่อง ดูแลชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.19 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีเพื่อนบ้านที่เป็นมิตร มีความเอื้ออาทรต่อกันและครอบครัวของมีความรักใคร่สามัคคีกันดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านฐานะทางเศรษฐกิจในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) คือ 0.34 โดยมีทิศทางเดียวกัน

คุณภาพชีวิตด้านสังคม

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านฐานะทางเศรษฐกิจในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านฐานะทางสังคมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) คือ 0.88 โดยมีทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่าระดับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีระดับการปฏิบัติด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของธีรวัลย์ ศิลารัตน์ (2552) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่าหลักการที่เกษตรกรส่วนใหญ่นำมาใช้ในระดับมากที่สุดคือ การมีความรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสังคมเกษตรยังคงเป็นสังคมที่ต้องมีความขยันในการประกอบอาชีพเพื่อให้ได้ผลผลิตมาขายยังชีพและจำหน่าย ประกอบกับคนชนบทส่วนใหญ่ยังยึดมั่นหลักธรรมคำสอนทางศาสนา ดังเช่นบทความของนภาพร อติวานิชยพงศ์ (2557) ที่ได้กล่าวถึง วิถีชีวิตของคนชนบทอีสานถึงแม้ต้องทำการผลิตเพื่อขายอย่างเข้มข้นในสังคมชนบทอีสานสมัยใหม่ แต่คนชนบทอีสานยังรักษาประเพณีแบบเดิมของสังคมเกษตรบางอย่างอยู่ ชาวอีสานยังบูชาพระแม่โพสพในงานบุญคุณลาน และทำบุญบังไฟเพื่อให้ฝนตกตามฤดูกาล หมู่บ้านอีสานยังคงมีประเพณี “ฮีตสิบสอง” ซึ่งเป็นการทำบุญประจำเดือนในรอบหนึ่งปีที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาลเพาะปลูกและความเชื่อทางพุทธศาสนา จึงทำให้ยังคงเชื่อมั่นในเรื่องของศาสนา

ระดับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ยกเว้นด้านภูมิคุ้มกันที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนหรือบัญชีรายรับรายจ่าย รวมทั้งยังขาดการรวมกลุ่มในการเสริมสร้างอาชีพและส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินที่มากจากการกู้ยืมเพื่อนำไปใช้ในการทำการเกษตรทำให้ไม่มีเงินเก็บที่มากพอ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กฤษฎา หลีกเมือง และคณะ (2559) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน

ชีวิตประจำวันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสงขลาที่พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยไม่มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน และสอดคล้องกับการศึกษาของชลิต ศานติวาราน และดิเรก ธรรมารักษ์ (2558) ที่ทำการศึกษาคูณภาพชีวิตของเกษตรกร กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ภาคกลางพบว่า ด้านเศรษฐกิจกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายประจำเดือนไม่มีเงินเก็บออมมีภาระหนี้สินเช่นกัน การสร้างภูมิคุ้มกันในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการจัดการความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกรไม่มีความรู้หรือเข้าใจในเรื่องของความเสี่ยงว่าคืออะไรและจำเป็นต้องทำหรือไม่อย่างไร จึงขาดการปฏิบัติในด้านนี้ ซึ่งการจัดทำบัญชีครัวเรือนหรือการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพนั้น เป็นอีกหนึ่งแนวทางของการสร้างภูมิคุ้มกันหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการจัดการทำบัญชีครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นทำให้เกิดการประหยัดและการออมและในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน (ภัทรา เรื่องสินภิญญา, 2555) จากนิยามของการสร้างภูมิคุ้มกันโดยสุเมธ ตันติเวชกุล (2551) กล่าวว่า การสร้างภูมิคุ้มกัน คือ การเตรียมความพร้อมการวางแผน คือการบริหารความเสี่ยง แต่วิถีชีวิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนการไม่คำนึงถึงความเสี่ยงในชีวิตที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2558) ที่ทำการศึกษากาเวหนี้สินเกษตรกรและแนวทางการปรับปรุงศักยภาพการดำเนินงานกองทุนในกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่พบว่าปัญหาหนี้สินของเกษตรกรส่วนหนึ่งเกิดจากเกษตรกรยังไม่มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงอย่างรอบด้านทั้งที่เกี่ยวกับความเสี่ยงด้านการผลิต ราคาและการตลาด และการเงิน

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจจะเป็นเนื่องจากในช่วงที่ทำการวิจัย เป็นช่วงที่ราคาพืชผลทางการเกษตรลดลง เกษตรกรที่สอบถามข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ปลูกข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งมีราคาของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยอยู่ที่ 6.10 บาท จากเดิมที่เคยมีราคา 8-9 บาท (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) ถึงแม้เกษตรกรจะมีการดำเนินชีวิตตามหลักด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผลอย่างมากแล้ว แต่ก็มีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการปรับตัวของราคาสินค้าในตลาด ประกอบกับต้นทุนในการทำเกษตรที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธำรง แสงสุริยจันทร์ (2553) ที่ทำการศึกษารื่อง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรหลังจากผ่านโครงการฝึกอบรมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจากชุมชนราชธานีโอศก ที่พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นขณะเดียวกันก็มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นด้วยเพราะนำเงินไปใช้จ่ายในด้านอื่นเพิ่มขึ้นเช่นซื้อที่ดินรถไถรถบรรทุกเล็กเป็นต้นบางรายนำไปลงทุนในการผลิตสินค้าเพื่อขายเช่นทำไม้กวาดทางมะพร้าวส่วนหนึ่งนำไปใช้จ่ายในครัวเรือนและการศึกษาของบุตรเมื่อเงินไม่พอก็กู้จากแหล่งต่างๆ เช่น กองทุนหมู่บ้านและ ธ.ก.ส. เป็นต้น ทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นเช่นกัน

ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งนี้ อาจจะเป็นเนื่องจากสังคมของเกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ถึงแม้จะมีหนี้สินแต่ประเด็นด้าน

ความสัมพันธ์ในครอบครัวยังมีความสัมพันธ์ที่ตีรวมทั้งการร่วมกิจกรรมในชุมชน การมีเพื่อนบ้านที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อระดับคุณภาพชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของชลิต ศานติวราภรณ์ และดิเรก ธรรมารักษ์ (2558) ที่ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตเกษตรกร กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ภาคกลาง ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน และถึงแม้จะมีภาระหนี้สินซึ่งแหล่งที่มาของหนี้สินมาจากการกู้ยืมจาก ธกส., สหกรณ์, กองทุนหมู่บ้าน และภาระหนี้สินที่กู้มาส่วนใหญ่ นำเงินที่กู้ยืมไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันแต่ยังสามารถดำรงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไทยไว้ได้เป็นอย่างดีซึ่งมาจากผลการวิจัยที่พบว่าเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตสูงที่สุดในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่าเกษตรกรมีระดับการปฏิบัติด้านการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการสร้างภูมิคุ้มกันด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนหรือบัญชีรายรับรายจ่าย รวมทั้งการรวมกลุ่มกัน อยู่ในระดับต่ำนั้น รวมทั้งประเด็นด้านการใช้ปุ๋ยเคมี จึงมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยคือ

1) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรทำการบันทึกการใช้จ่ายหรือมีการวางแผนการใช้จ่าย เพื่อให้ทราบถึงรายได้และการใช้จ่ายที่แท้จริง โดยการปรับปรุงรูปแบบหรือวิธีการการบันทึกที่ง่ายต่อการเรียนรู้และการนำไปใช้

2) ควรส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรให้เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้น

3) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ให้มากขึ้น เพื่อลดต้นทุนในการผลิต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในเชิงลึก เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง เพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรต่อไป

2) ควรทำการศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรต่อไป

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. (2553). พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. งานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- กฤษฏา หลักเมือง และคณะ. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงในชีวิตประจำวันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสงขลา. วารสารแก่นเกษตร. ปีที่
44 ฉบับพิเศษ (1).
- ชลิต ศานติวารังคณา และดิเรก ธรรมารักษ์. (2558, กรกฎาคม-ธันวาคม). คุณภาพชีวิตของ
เกษตรกร : กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ภาคกลาง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี. ปีที่ 7
ฉบับที่ 2.
- นภาพร อติวานิชยพงศ์. (2557, กรกฎาคม-ธันวาคม). คนชนบทอีสานกับการทอผ้าไหม: ความ
เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย. วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา. 33(2). คณะสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. (2558). โครงการศึกษาภาวะหนี้สินเกษตรกรและแนวทางการ
ปรับปรุงศักยภาพการดำเนินงานกองทุนในกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
รายงาน การศึกษาฉบับสมบูรณ์มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- อึ้งรัง แสงสุริยจันทร์. (2553, พฤศจิกายน). การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรหลังจากผ่าน
โครงการฝึกอบรมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จากชุมชนราชธานีโอท็อป. วารสารวิจัย มข. 15
(11).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2550). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:
ยูแอนด์ไออินเตอร์มีเดีย.
- ภัทรา เรื่องสินภิญญา, (2555). “บัญชีครัวเรือน” เรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืม “Home Accounting”
วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 7 เล่มที่ 1
เดือนตุลาคม 2554 – เดือนมีนาคม 2555.
- สุเมธ ต้นติเวชกุล. (2551, มิถุนายน-กันยายน). เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารศึกษาศาสตร์. ปีที่ 19
ฉบับที่ 3.